

Sygn. akt I ACa 22/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Magdalena Pankowicz
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska SA Elżbieta Bieńkowska (spr.)
Protokolant	:	Urszula Westfal

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. S., A. S. i P. S.**

przeciwko **Towarzystwu (...) w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 25 października 2013 r. sygn. akt I C 724/12

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) **w punkcie I o tyle, że obniża kwoty zasądzone: na rzecz B. S. z kwoty 125.000 zł do 90.000 (dziewięćdziesiąt tysięcy) zł, a na rzecz A. S. z kwoty 110.000 zł do 80.000 (osiemdziesiąt tysięcy) zł i oddala powództwo w pozostałym zakresie;**

b) **w punkcie IV o tyle, że obniża zasądzoną kwotę 8.234 zł do 7.234 zł;**

c) **w punkcie V w ten sposób, że nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 7.500 zł i odstępuje od obciążania powodów pozostałymi nieuiszczonymi kosztami sądowymi;**

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania za instancję odwoławczą.

UZASADNIENIE

Powodowie B. S., A. S. i małoletni P. S. wnosili o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) w W. :

- na rzecz powódki B. S. kwoty 155.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia (...) do dnia zapłaty (130.000 złotych tytułem zadośćuczynienia i 25.000 złotych tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej),

- na rzecz powoda A. S. kwoty 125.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia (...) do dnia zapłaty (100.000 złotych tytułem zadośćuczynienia i 25.000 złotych odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej),

- na rzecz małoletniego P. S. kwoty 80.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia (...) do dnia zapłaty (60.000 złotych tytułem zadośćuczynienia i 20.000 złotych tytułem pogorszenia sytuacji życiowej).

W uzasadnieniu pozwu podnosili, że na skutek tragicznej śmierci K. S. doznali poważnej krzywdy, zaś wypłacone przez ubezpieczyciela odszkodowanie za znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej oraz zadośćuczynienie za śmierć bliskiego członka rodziny nie skompensowały w pełni poniesionej przez nich szkody.

Pozwany Towarzystwo (...) w W. wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu. Twierdził, że wypłacone dotychczas na rzecz powodów łączne odszkodowanie w kwocie 49.147,01 złotych (po 15.000 złotych zadośćuczynienia dla rodziców, 10.000 złotych dla brata zmarłego oraz kwota 9.147,01 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu) jest odpowiednie i zaspokaja w całości ich roszczenia. Wywodził, że powodowie w żaden sposób nie wykazali, iż nastąpiło pogorszenie ich sytuacji życiowej.

Wyrokiem z dnia 25 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zasądził od pozwanego na rzecz B. S. kwotę 125.000 złotych z ustawowymi odsetkami do 29 września 2012 r. do dnia zapłaty, na rzecz A. S. kwotę 110.000 złotych z ustawowymi odsetkami od 28 września 2012 r. do dnia zapłaty; umorzył postępowanie w stosunku do małoletniego P. S. i nie obciążył go kosztami procesu; oddalił powództwo w pozostałym zakresie; zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 8.234 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu oraz nakazał sięgnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 10.250 złotych tytułem należnej opłaty w sprawie od obowiązku uiszczenia której powodowie byli zwolnieni.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu (...) w miejscowości B. gmina Ł. doszło do wypadku komunikacyjnego. Szesnastoletni K. M., jadąc z nadmierną prędkością kierowanym przez siebie motorowerem, stracił panowanie na pojeździe, zjechał na lewy pas ruchu i zderzył się z jadącym prawidłowo z przeciwnego kierunku ruchem samochodem osobowym marki V.. Pasażerem motoroweru był trzynastoletni K. S. - syn powodów i brat małoletniego P. S.. W wyniku wypadku kierujący pojazdem i jego pasażer ponieśli śmierć na miejscu.

K. S. przed wypadkiem przebywał u swojej ciotki A. K., która zgodziła się, aby pojechał on z K. M. oraz z innymi kolegami skuterem na wystawę sprzętu rolniczego do miejscowości G.. D. K. i M. P. jadący na drugim motorowerze potwierdzili okoliczności wypadku oraz fakt, że K. M. i K. S. w chwili wypadku nie mieli na głowach kasków.

Postanowieniem z dnia 27 lipca 2012 r. Prokurator Rejonowy w Ostrołęce umorzył śledztwo wobec śmierci osoby podejrzanej.

W dniu 14 września 2012 r. pozwany likwidując szkodę przyznał powodom odszkodowanie w łącznej kwocie 49.147,01 złotych tj. po 15.000 złotych dla każdego z rodziców tytułem zadośćuczynienia, 10.00 zł tytułem zadośćuczynienia dla brata zmarłego oraz kwotę 9.147,01 tytułem zwrotu kosztów pogrzebu.

Według ustaleń Sądu B. i A. S. o wypadku dowiedzieli się od A. K. – siostry powódki, która do nich zatelefonowała. Byli wówczas w Niemczech, gdzie A. S. prowadzi działalność gospodarczą. Ze zmarłym tragicznie synem K. łączyły ich bardzo silne więzi emocjonalne. K. był dzieckiem pogodnym, uczuciowym, dobrze się uczył i miał liczne zainteresowania. Jego nagła śmierć spowodowała istotne ujemne i nieodwracalne zmiany w życiu rodzinnym powodów. Przestali cokolwiek planować i mieć marzenia na przyszłość. A. S. w związku z traumą po śmierci syna

zaniedbał prowadzoną przez siebie za granicą działalność gospodarczą, przez co stracił wielu klientów. Również dla B. S. śmierć syna była ogromnym wstrząsem i ciosem. Wprawdzie do dnia wypadku nigdzie nie pracowała, zajmując się domem oraz dziećmi, jednakże po śmierci K. jej aktywność znacznie się osłabiła, w chwili obecnej odczuwa stały lęk o syna P..

Na rozprawie w dniu 18 października 2013 r. małoletni P. S. cofnął pozew, wnosząc o nieobciążanie go kosztami procesu. Pełnomocnik pozwanego wyraził zgodę na cofnięcie pozwu, wnosząc jednocześnie o zasądzenie od powoda na jego rzecz należnych kosztów procesu.

Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd Okręgowy uznał roszczenia powodów oparte o treść art. 446 § 3 i 4 k.c. za usprawiedliwione co do zasady.

Sąd wskazał, że podstawę prawną roszczenia o zadośćuczynienie za śmierć osoby najbliższej stanowi art. 446 § 4 k.c. Stosownie do tego przepisu sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Zadośćuczynienie jest dodatkowym roszczeniem, którego osoby uprawnione mogą żądać obok odszkodowania. Stanowi ono formę rekompensaty pieniężnej z tytułu szkody niemajątkowej, krzywdy wynikającej w szczególności z cierpienia, bólu i poczucia osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny.

Sąd Okręgowy podkreślił, że zadośćuczynienie ma przede wszystkim charakter kompensacyjny, jego wysokość nie może być określona w wysokości symbolicznej, lecz winna przedstawiać pewną ekonomicznie odczuwalną wartość. Zadośćuczynienie winno być także stosowne do doznanej krzywdy oraz uwzględniać wszystkie zachodzące okoliczności. W szczególności winny być wzięte pod uwagę takie okoliczności jak nasilenie cierpień, ich długotrwałość, a także skutki śmierci osoby najbliższej na obecne i przyszłe życie pozostałych członków rodziny.

Sąd miał przede wszystkim na względzie fakt, że w wyniku wypadku powodowie stracili członka najbliższej rodziny – syna, z którym byli związani emocjonalnie. Byli z niego dumni, ponieważ dobrze się uczył, miał liczne zainteresowania i nie sprawiał rodzicom problemów wychowawczych. Śmierć syna spowodowała, że powodowie utracili sens dotychczasowego życia, a pustki po jego śmierci, mimo że mają jeszcze starszego syna, nie potrafią niczym wypełnić. Szczególnie dotkliwie odczuwa to B. S., na której głównie spoczywał obowiązek opieki nad dziećmi, a zwłaszcza nad młodszym synem K., gdyż jej mąż prowadził działalność gospodarczą za granicą. Dodał, że ogromnego stresu, jakiego doznali w związku ze śmiercią syna nie można wiązać tylko z tym, czy korzystali oni czy też nie z pomocy psychologicznej czy psychiatrycznej, gdyż traumy, jaką powoduje śmierć dziecka nie jest w stanie wyleczyć ani upływ czasu, ani ewentualna terapia czy środki farmakologiczne.

Sąd Okręgowy uznał, że w przypadku B. S. kwota 115.000 złotych będzie odpowiednim zadośćuczynieniem, przy czym uwzględniając wypłacone przez ubezpieczyciela świadczenie w wysokości 15.000 złotych, zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 100.000 złotych. Z kolei w przypadku A. S. za odpowiednią kwotę zadośćuczynienia przyjął 100.000 złotych. Uwzględniając jednak fakt, że pozwany wypłacił już powodowi kwotę 15.000 złotych, na jego rzecz zasądził kwotę 85.000 złotych. W pozostałym zakresie Sąd uznał żądania powodów za zawyżone.

Przechodząc do oceny żądania powodów o zasądzenie odszkodowania, Sąd Okręgowy odwołał się do treści art. 446 § 3 k.c. i wskazał, że wysokość odszkodowania jest uzależniona od zakresu szkody majątkowej prowadzącej do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej osoby najbliższej. Przy czym pod pojęciem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, o jakim mowa w w/w art. należy rozumieć nie tylko pogorszenie się sytuacji materialnej osoby bliskiej zmarłego poszkodowanego, ale także pogorszenie się sytuacji takiej osoby w sensie pozaekonomicznym, szczególnie, że stosowne odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. ma umożliwiać naprawienie szkód majątkowych, aczkolwiek niekiedy trudnych do uchwycenia.

Sąd doszedł do wniosku, że pogorszenie sytuacji życiowej powodów w związku ze śmiercią syna jest oczywiste. Przede wszystkim w znaczny sposób pogorszyła się ich sytuacja materialna, jak również nastąpiły zmiany w sferze ich dóbr niematerialnych, które w pewien sposób rzutują na sytuację zawodową A. S.. Powód po śmierci syna nie był w stanie

często wyjeżdżać do Niemiec, gdzie prowadzi działalność gospodarczą. Nie potrafił skupić się na prowadzeniu firmy, czego konsekwencją była utrata kolejnych klientów i obniżenie dochodów. Powodowie utracili oczekiwaną przez nich pomoc i wsparcie zmarłego syna, który z uwagi na dobre wyniki w nauce miał realną szansę zdobycia wykształcenia i uzyskiwania dochodów.

Mając powyższe okoliczności na względzie, Sąd Okręgowy uznał, że w pełni adekwatną kwotą zaspokajającą uzasadnione roszczenia powodów z tytułu odszkodowania jest kwota 25.000 złotych, którą zasądził na rzecz każdego z nich. Odnosząc się natomiast do zarzutu pozwanego przyczynienia się K. S. do powstania szkody, wskazał, że przyczynienie się poszkodowanego do powstania szkody było minimalne i nie mogło skutkować zmniejszenia odszkodowania. Podkreślił, że wprawdzie zarówno kierujący motorowerem K. M., jak i syn powodów nie mieli kasków w chwili wypadku, jednakże przy czołowym zderzeniu z nadjeżdżającym samochodem ciężarowym było to bez znaczenia, gdyż skutek byłby taki sam. Faktem powszechnie znanym jest, że poruszający się jednośladem w czołowym zderzeniu z pojazdem ciężarowym nie ma praktycznie szans na przeżycie.

Odsetki ustawowe ustalono od dnia 29 września 2012 r., jako że pozwany został zawiadomiony o szkodzie w dniu 29 sierpnia 2012 r., zaś zgodnie z art. 817 § 1 k.c. ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenia w terminie 30 dni licząc od otrzymania zawiadomienia o wypadku.

Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w stosunku do małoletniego P. S., który na rozprawie w dniu 18 października 2013 r. cofnął pozew ze skutkiem prawnym, zaś pozwany wyraził na powyższe zgodę (art. 203 § 1 k.p.c. w związku z art. 355 § 1 k.p.c.). Jednocześnie Sąd nie uwzględnił wniosku pozwanego o przyznanie mu kosztów procesu uznając, że w stosunku do małoletniego powoda zachodziły przesłanki do zastosowania art. 102 k.p.c. pozwalającego na nie obciążanie go kosztami procesu.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wywiódł pozwany, który - zaskarżając wyrok w zakresie pkt. I (ponad kwotę 20.000 złotych w stosunku do B. S. oraz ponad kwotę 15.000 złotych do A. S.) oraz w zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach - zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, to jest :

- art. 446 § 3 i § 4 k.p.c. poprzez przyjęcie, że adekwatnym do rozmiaru doznanego przez B. S. krzywdy jest zadośćuczynienie w kwocie 115.000 złotych, zaś w przypadku A. S. w wysokości 100.000 złotych oraz uznanie, że na skutek śmierci syna K. doszło do pogorszenia się ich sytuacji życiowej ;

- art. 362 k.c. poprzez błędną wykładnię i uznanie, że w niniejszej sprawie przepis ten nie ma zastosowania, mimo że poszkodowany nie założył kasku ochronnego, do czego był zobowiązany przepisem art. 40 ustawy o ruchu drogowym, a w konsekwencji nieuwzględnienie przyczynienia się poszkodowanego, które winno wynosić 50%.

Wskazując na powyższe zarzuty, pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa ponad kwotę 20.000 złotych w stosunku do B. S. oraz ponad kwotę 15.000 złotych do A. S. wraz z ustawowymi odsetkami od daty wyrokowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Ponadto wnosił o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu za drugą instancję.

Powodowie w odpowiedzi na apelację wnosili o jej oddalenie oraz o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się częściowo zasadna.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny w rozpoznawanej sprawie. Ustalenia te - jako znajdujące oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym - Sąd Apelacyjny przyjmuje zatem za własne.

W petitum apelacji podniesiono jedynie zarzuty naruszenia prawa materialnego. W uzasadnieniu zarzutu naruszenia art. 446 § 3 k.c. skarżący zakwestionował jednakże oparcie ustaleń dotyczących „możliwości pozyskania kolejnych klientów” przez powoda oraz obniżenia dochodów z prowadzonej przez niego działalności” na twierdzeniach powoda, co oznacza, że skarżący w istocie zarzuca również błąd w ustaleniach faktycznych.

Zarzut ten jest jednak chybiony. W sprawie poza sporem jest, że powód zarówno przed śmiercią syna, jak i po jego śmierci zajmował się działalnością gospodarczą polegającą na prowadzeniu prac remontowych na terenie Niemiec. Ustalenia w zakwestionowanym zakresie, tj. dotyczące wpływu śmierci syna na działalność zawodową powoda, Sąd poczynił w oparciu o zeznania przesłuchanych w trybie art. 299 k.p.c. powodów, które uznał za w pełni wiarygodne. Prawidłowości oceny Sądu pierwszej instancji w odniesieniu do tego dowodu skarżący nie podważył skutecznie. Nie wykazał bowiem aby Sąd przekroczył granice swobody uznając za prawdziwe twierdzenia powodów, że po śmierci syna, z uwagi na konieczność zajęcia się żoną i starszym synem, powód ograniczył wyjazdy do Niemiec, gdzie prowadził działalność, przez co obniżyły się jego dochody. Ocena Sądu jest zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego i nie może prowadzić do jej podważenia przeciwstawienie jej przez skarżącego własnej, subiektywnej oceny wiarygodności omawianego dowodu, wspartej jedynie argumentem, że powód nie przedstawił innych dowodów dokumentujących poniesione straty.

Nie da się oczywiście zaprzeczyć, że powodowie nie wykazali o ile konkretnie obniżyły się dochody powoda. Nie przesądza to jednak o bezzasadności ich roszczeń dochodzonych w oparciu o art. 446 § 3 k.c. Istotnym jest, że wykazali fakt ograniczenia przez powoda aktywności zawodowej na skutek śmierci syna i - biorąc pod uwagę, że działalność powoda w dużej mierze oparta była na jego osobistym zaangażowaniu i pracy - będący tego logicznym następstwem fakt zmniejszenia dochodów.

Przewidziane w art. 446 § 3 k.c. odszkodowanie ma bowiem szczególny charakter. Podlegająca naprawieniu szkoda majątkowa jest ściśle powiązana z uszczerbkiem niemajątkowym. Obejmuje ona wszystkie niekorzystne zmiany w sytuacji materialnej członków rodziny bezpośrednio poszkodowanego oraz zmiany w sferze ich dóbr niematerialnych, które wpływają na sytuację materialną. Są to zarówno zmiany znane i istniejące w dacie orzekania, jak i zmiany dające się przewidzieć w przyszłości na podstawie zasad doświadczenia życiowego. Może to być utrata pomocy, wsparcia i opieki ze strony zmarłego członka rodziny lub możliwości uzyskania w przyszłości stabilnych warunków życiowych, ale mogą to być także niekorzystne zmiany w psychice (stres, depresja, poczucie osamotnienia), które mają wpływ na stan zdrowia, osłabienie aktywności życiowej lub zawodowej i w konsekwencji powodują pogorszenie sytuacji majątkowej (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2013 r., sygn. II CSK 639/12, LEX nr 1378528). Ze swej natury są to zatem szkody nieuchwytnie i trudne do obliczenia.

Okoliczności te uwzględnia art. 446 § 3 k.c., przewidując przyznanie stosownego odszkodowania, bez bliższego wskazania kryteriów, które miałyby decydować o stosowności odszkodowania. Oznacza to, że określenie wysokości konkretnego świadczenia z tego tytułu należy do sądu, który powinien w tym zakresie uwzględnić wszystkie okoliczności danej sprawy.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy, stwierdzić należy, że słusznie Sąd pierwszej instancji oceniając zasadność roszczeń powodów opartych o art. 446 § 3 k.c. uznał, że podlegająca rekompensacie szkoda w wypadku obojga powodów obejmuje nie tyle dającą się ściśle określić stratę poniesioną przez powoda w działalności gospodarczej, ale ogólnie niekorzystną zmianę w sytuacji życiowej obojga powodów, spowodowaną ograniczeniem aktywności zawodowej powoda, z której dochody były podstawą utrzymania całej rodziny. Z drugiej strony, na sytuację życiową całej rodziny, w tym powoda, niewątpliwie miało też niekorzystny wpływ spowodowane przeżyciami związanymi ze śmiercią syna osłabienie aktywności życiowej powódki, która wcześniej zajmowała się prowadzeniem domu.

Ustalono przez Sąd pierwszej instancji odszkodowania stosowne są do zmiany sytuacji życiowej powodów, która nastąpiła wskutek śmierci syna, zwłaszcza że zmiana ta obejmuje także utratę spodziewanej przez powodów opieki i wsparcia ze strony syna w przyszłości.

Zarzut naruszenia art. 446 § 3 k.c. jest zatem chybiony. Sąd pierwszej instancji dokonał bowiem prawidłowej wykładni tego przepisu i prawidłowo go zastosował.

Uzasadniony okazał się natomiast zarzut naruszenia art. 446 § 4 k.c..

Stosownie do art. 446 § 4 k.c. sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Ustalenie, jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest "odpowiednia", należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego. Przyjmuje się zatem w orzecznictwie, że sąd drugiej instancji może dokonać korekty zasądzonego przez sąd pierwszej instancji zadośćuczynienia tylko wtedy, gdy sąd ten nie uwzględnił wszystkich okoliczności i czynników uzasadniających przyznane świadczenie, albo niewłaściwie ocenił całokształt należycie ustalonych i istotnych okoliczności.

Sąd pierwszej instancji uwzględnił okoliczności, które w literaturze i orzecznictwie wskazuje się jako mające wpływ na rozmiar krzywdy, o której mowa w art. 446 § 4 k.c.. (wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność do jej zaakceptowania, wiek pokrzywdzonego – m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r. III CSK 279/10, niepubl.).

Nie ulega wątpliwości, że krzywda wywołana śmiercią dziecka – oceniana według obiektywnych kryteriów - jest jedną z najbardziej dotkliwych z uwagi na rodzaj i siłę więzów rodzinnych. Krzywda w tym wypadku jest tym bardziej dotkliwa, że śmierć syna powodów nastąpiła nagle i nieoczekiwanie, w wypadku komunikacyjnym, pod nieobecność powodów w kraju, co może wzmacniać poczucie bólu i żalu. Rozmiary tej krzywdy niewątpliwie powiększa też poczucie osamotnienia, tęsknota za utraconym dzieckiem, ciężko przeżywana żałoba, zwłaszcza w przypadku powódki.

Tym niemniej słusznie skarżący zarzuca, że przyznane powodom zaskarżonym wyrokiem zadośćuczynienia są rażąco wygórowane.

Jest to następstwem uchybienia przez Sąd pierwszej instancji zasadzie umiarkowanego zadośćuczynienia, zgodnie z którą zadośćuczynienie, ustalone przy uwzględnieniu wskazywanych w judykaturze i doktrynie okoliczności, powinno z jednej strony przedstawiać realną, ekonomicznie odczuwalną wartość, z drugiej zaś powinno być umiarkowane, przez co należy rozumieć kwotę pieniężną, której wysokość jest utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. W orzecznictwie podnosi się wprawdzie, że zasada umiarkowanego zadośćuczynienia – w przyjętym wyżej znaczeniu – ma uzupełniający charakter w stosunku do zasadniczej kwestii, jaka jest rozmiar szkody niemajątkowej, i nie może prowadzić do podważenia kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 stycznia 2004 roku, I CK 131/03, OSNC 2005/2/40; z dnia 22 czerwca 2005 roku, III CK 392/04, LEX nr 177203), nie może być jednak zupełnie pomijana przy określaniu zadośćuczynienia.

Uwzględniając zatem całokształt okoliczności, które wziął pod uwagę Sąd pierwszej instancji oraz zasadę umiarkowanego zadośćuczynienia, Sąd Apelacyjny uznał za odpowiednie w przypadku powódki zadośćuczynienie w kwocie 90.000, a w przypadku powoda w kwocie 70.000 złotych. Przyznając powódce wyższe zadośćuczynienie Sąd Apelacyjny miał na uwadze większą intensywność cierpień psychicznych powódki i zróżnicowanie żądań w tym

zakresie przez samych powodów. Zasadzając zaś odpowiednie kwoty z tego tytułu Sąd uwzględnił wypłacone już powodom przez ubezpieczyciela świadczenia (po 15.000 złotych).

Za niezasadniony Sąd Apelacyjny uznał natomiast zarzut naruszenia art. 362 k.c.

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego nie można zaakceptować wniosku Sądu pierwszej instancji, że - biorąc pod uwagę okoliczności wypadku - fakt jazdy syna powodów bez kasku nie pozostawał w związku przyczynowym z jego śmiercią. Do takiego wniosku nie uprawniają bowiem zasady doświadczenia życiowego, do których odwołał się Sad. Z drugiej jednak strony również wniosek przeciwny tj, że syn powodów przyczynił się do szkody jadąc jako pasażer bez kasku, wymagał wiadomości specjalnych. Skoro zaś dowód z opinii biegłego nie został w sprawie przeprowadzony, to przyjąć należy, że pozwany – na którym w tym zakresie spoczywał ciężar dowodu (art. 6 k. c.) – nie udowodnił przyczynienia się zmarłego syna powodów do szkody.

Z przedstawionych względów Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok, obniżając zasądzone w punkcie I kwoty i korygując rozstrzygnięcie o kosztach, przy zastosowaniu zasady ich stosunkowego rozdzielenia (art. 100 k.p.c).

Dlatego orzeczono jak w sentencji na mocy art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. oraz – o kosztach postępowania odwoławczego – na podstawie art. 100 k.p.c